

Áhættuþættir vegna útgáfu og meðferðar rafeyris

Fræðsluefni vegna aðgerða gegn peningþvætti og
fjármögnun hryðjuverka

Júní 2019

Inngangur

Fræðsluefni þetta er hugsað sem leiðbeiningar fyrir rafeyrisfyrirtæki og umboðsaðila þeirra sem sæta eftirliti Fjármálaeftirlitsins í samræmi við lög nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka.

Efninu er ætlað að auðvelda aðilum á þessum markaði að koma auga á áhættuþætti hvað varðar peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og vera til leiðbeiningar um áhættuflokkun í starfsemi þeirra. Áhættuflokkun er grundvöllur þeirrar lagaskyldu sem kveðið er á um í 5. gr. framangreindra laga um að tilkynningarskyldir aðilar framkvæmi skriflegt áhættumat á rekstri sínum og viðskiptum.

Það skal áréttað að efni þetta telst ekki tæmandi. Efnið byggir m.a. á leiðbeiningum Financial Action Task Force (*FATF*) um áhættumiðað eftirlit fyrir fyrirframgreidd kort, farsímagreiðslur og netgreiðslur, eftir því sem við á.¹

Skilgreiningar

Hvað er peningabætti?

Það er kallað peningabætti þegar einstaklingur eða lögaðili tekur við eða aflar sér eða öðrum ávinnings með broti sem er refsivert samkvæmt almennum hegningarlögum eða öðrum lögum. Hér er einnig átt við það þegar einstaklingur eða lögaðili umbreytir slíkum ávinningi, flytur hann, sendir, geymir, aðstoðar við afhendingu hans, leynir honum eða upplýsingum um uppruna hans, eðli, staðsetningu, ráðstöfun eða flutningi ávinnings eða stuðlar á annan sambærilegan hátt að því að tryggja öðrum ávinning af slíkum refsiverðum brotum.

Hvað er frumbrot peningabættis?

Frumbrot er þau brot sem geta leitt af sér ólöglegan ávinning eða annan ágóða sem reynt er að þvætta. Frumbrot peningabættis geta verið öll brot á almennum hegningarlögum eða öðrum lögum. Dæmi um algeng frumbrot peningabættis eru fjársvik, fjárdráttur, skattalagabrot, fíkniefnabrot, spillingarbrot o.fl.

Þegar sami aðili fremur frumbrot og sér sjálfur um að þvætta ólöglegan ávinning er um sjálfþvætti að ræða.

Hvað er fjármögnun hryðjuverka?

Öflun fjár í þeim tilgangi eða með vitneskju um að nota eigi það til að fremja brot sem er refsivert skv. 100. gr. a-c almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

¹ FATF Guidance for a Risk-Based Approach: Prepaid Cards, Mobile Payments and Internet-Based Payment Services (FATF, júní 2013): <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-RBA-NPPS.pdf>.

Áhættuþættir vegna rafeyris

Hvað er átt við með áhættuþáttum?

Áhættumati er ætlað að greina hættu á peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka. Við matið þarf að greina tiltekna *áhættuþætti*. Áhættuþættir, ýmist einir og sér eða saman, geta aukið eða dregið úr hættu á peningaþvætti eða fjármögnun hryðjuverka.

Tilkynningarskyldum aðilum er skylt samkvæmt lögum nr. 140/2018 að framkvæma skriflegt áhættumat á rekstri sínum og viðskiptum og áhættuflokkun er grundvöllur slíks mats.

Áhættuþættirnir eru ekki tæmandi taldir hér og eru settir fram í dæmaskyni.

1. Áhættuþættir tengdir viðskiptasamböndum þar sem viðskiptavinur mætir ekki í eigin persónu á starfsstöð þjónustuveitanda eða hefur ekki sannað á sér deili

Þeir þættir sem geta fallið hér undir eru m.a.:

- Þjónusta er veitt með þeim hætti að viðskiptavinur mætir ekki í eigin persónu á starfsstöð þjónustuveitanda eða ekki er gerð áreiðanleikakönnun á viðskiptavini þegar það á við.
- Þegar viðskiptavinur greiðir fyrir rafeyri af fleiri en einum bankareikningi.
- Hægt er að leggja inn á eða draga á fyrirframgreitt kort í reiðufé.
- Einstaklingur fær útgefið fyrirframgreitt kort, en án þess að það sé gefið út á nafn. Einnig þegar sami aðili fær útgefin mörg fyrirframgreidd kort.
- Engin takmörk eru á notkun fyrirframgreiddra korta, s.s. þegar ekkert hámark er á inneign korts, mögulegt er að leggja inn á / endurhlaða kort án hámarksfjárhæðar í hvert skipti, hægt er að taka út af kortinu í reiðufé eða nota kortið utan landsins þar sem það var gefið út.
- Í þeim tilvikum þegar ekki er vitað hver greiddi innstæðu inn á fyrirframgreitt kort.
- Hægt er að leggja fé inn á fyrirframgreitt kort án þess að sanna á sér deili.
- Fyrirframgreitt kort er með aukakort þar sem hægt er að ganga á inneign fyrirframgreidda kortsins, en aukakortið er ekki gefið út á nafn þess sem mun nota kortið.
- Þjónustuveitandi gefur út fjölda fyrirframgreiddra korta til einstaklinga í löndum sem teljast áhættusöm.

2. Áhættuþættir tengdir landfræðilegri staðsetningu

Þeir þættir sem geta fallið hér undir eru m.a.:

- Þjónustuveitandi gefur út fyrirframgreidd kort sem hafa alla eiginleika almenns greiðslukorts
- Fyrirframgreitt kort heimilar millifærslu frá handhafa korts beint til móttakanda.
- Hægt er að nota fyrirframgreitt kort í öðrum löndum en þar sem það var gefið út.

3. Áhættuþættir tengdir fjármögnunarleiðum

Þeir þættir sem geta fallið hér undir eru m.a.:

- Hægt er að greiða inn á fyrirframgreitt kort með reiðufé eða í gegnum greiðslugátt þar sem viðskiptavinur hefur ekki sannað á sér deili
- Engin fjárhæðarmörk eru á inneign á fyrirframgreiddu korti, hvorki í upphafi né síðar þegar meira er greitt inn á kortið.

4. Áhættuþættir tengdir aðgengi að reiðufé

Þeir þættir sem geta fallið hér undir eru m.a.:

- Hægt er að draga á inneign fyrirframgreidds korts í reiðufé og þá einkum þegar hægt er að gera slíkt í öðru landi en þar sem kortið er gefið út.

5. Áhættuþættir tengdir því þegar þjónustu er skipt í þætti sem unnin er af mismunandi aðilum

Þeir þættir sem geta fallið hér undir eru m.a.:

- Hægt er að fá mismunandi aðila til að vinna afmarkaðan þátt í þjónustu, en sem dæmi um slíka afmarkaða þætti gæti verið að gefa út fyrirframgreitt kort, leggja inn á það og taka út af því. Þetta á sérstaklega við þegar ekki er ljóst hver þessara aðila skuli fullnægja skyldum vegna aðgerða gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka.
- Þegar þjónustuveitandi reiðir sig á umboðsaðila eða aðila sem ekki eru tengdur honum til að afla viðskiptasambanda og þá helst þegar upplýsingum er ekki miðlað milli aðila til að tryggja hlítingu við lög og reglur vegna aðgerða gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka.